СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 84. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 14-го квітня 1941. No. 84. Jersey City, N. J., Monday, April 14, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ ФОРДА

ДІТРОЙТ. — Страйк у фабриці Форда, викликаний юнією автомобільних робітників, належачих до КПО., полагоджений. Заходами губернатора стейту Мішіген, Вен Вегонера, обі сторони підписали головні основи замирення, на основі яких робітники повернуть до праці. Форд зобовязався приняти всіх робітників, крім двох, над якими буде розведене слідство, назад до праці. Юнія згодилась, щоб голосування над справою, котра юнія має репрезентувати робітників у підписанні збірної умови праці, відбувались внутрі фабрики. Зновуж заряд фабрики згодився відкрити для певних потреб юнії лісту робітничих плат. Це перший раз в історії розвою фабрики Форда, що Форд взагалі підписав з юнією умову. Губернатор Вен Веґонер назвав цю умову дійсно історичною і заповідав, що вона дуже причиниться до замирення робітників з фабриками, задля національних потреб зброєння.

ЗАГРОЗА ІНШОГО СТРАЙКУ.

ДІТРОЙТ. — В той сам час, як полагоджено страйк у фабриці Форда, юнія автомобільних робітників рішила страйкувати в закладах „Дженерал Моторс", яка затрудняє 165,000 робітників і має 600 міліонів долярів державних воєнних замовлень. Юнія повідомила вже дотичні урядові чинники про ріжниці, які виринули між нею і фабрикою, та заявила своє рішення страйкувати. На місце можливого страйку департамент праці вислав відразу своїх представників, щоб вирівнати ріжниці і до страйку не допустити.

СТРАЙК У ВУГЛЕКОПНІМ ПРОМИСЛІ.

ПІТСБУРҐ. — Хоч юнія вуглекопів і заряди фабрик у північних стейтах згодились на обопільні услівя і обіцяли забиратись до праці, проте вони ще не працюють і навіть Джан Луїс, голова вуглекопної юнії, заявив, що за тиждень відчується пекучий брак мягкого вугля і багато фабричних закладів змусить припинити працю. Причина ця, що заряди фабрик у південних стейтах не хочуть приняти умови про підвишку плат, яка то підвишка зрівняє заробітні плати полудневих вуглекопів з північними. На полудни все дешевше, кажуть полудневі копальні. Крім того вони мусять з далека доставляти вугля до північних промислових міст. Коли плата буде однакова, їх вугля, через довший перевіз, подорожіє і вони не зможуть конкурувати з північними копальнями. Одначе північні вуглекопи, хоч погодились зо своїми копальнями, рішили чекати і не повертати до роботи так довго, доки не буде полагоджена справа з полудневими вуглекопами.

ПРИГОТОВЛЕННЯ В ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — В політичних колах Вашингтону слідне пригноблення з подій, що відграються на Балкані. Справа стоїть зле, думають ці кола. Ніхто, навіть ті кола, що ніколи не вірили в остаточний успіх балканської кампанії для аліянтів, не сподівались, що наці віднесуть перемогу в так короткім часі. Тепер дипльоматичні кола думають, чи аліянти, зокрема британці, зуміють у час вицофатись з Балкану, чи може наступить те, що було коло Донкірку? Всі годяться, що в тих околицях на Близькім Сході відгравататимуться важні події. Не виключене, що водночас німецька воєнна машина вдарить і на інші фронти.

ДОНОВЕН ПРО НІМЕЦЬКІ УСПІХИ.

ШІКАҐО. — В прилюдній промові, полковник Доновен, що їздив недавно з наказу уряду до Европи і на Близький Схід, сказав, що коли Гітлер не осягне перемоги в цім році, то він цілком певно війну програв. Його зачнуть натискати економічні браки, а також моральні. Бо нині, говорив Доновен, ціла німецька нація стала одною армією. Вона може існувати лише так довго, як довго відносить блискучі перемоги. Коли раз-два зазнає невдачі, ціла німецька машина провалиться. Тому Гітлер так обережно підготовляє всякі кампанії і кладе натиск на їх блискуче переведення. Доновен висказувався, що Америка повинна вже зачати конвоювати торговельні кораблі воєнними кораблями.

МОРАЛЬ АРМІЇ І ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — На Ґовернорс Айленді мали дводенні наради старшини американської армії. На ці наради прибули представники департаменту війни. Ґенерал Роберт Річардсон піддавав думку, щоб командний склад, вишколюючи своїх вояків, запрязнювався з ними особисто, а навіть, щоб висилав до родини вояків час до часу листи, повідомляючи їх, що робить їх Івась, чи Михась, чи добре дістає їсти, чи здоровий, чи веселий? В той спосіб родина буде запевнена, що все гаразд і з черги серед широкого населення це буде скріплювати загальну національну мораль.

НАЗНАЧЕННЯ КОМІТЕТУ ДЛЯ КОНТРОЛІ ЦІН І ПОБОРЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Президент Рузвелт назначив спеціяльний державний комітет, під головством Ліона Гендерсона, якого завданням буде контролювати ціни на ріжні споживчі продукти, наглядати, щоб ці споживчі продукти доходили якслід до рук консументів і не допускати до того, щоб зо страху на зріст цін деякі люди і компанії не накопичували даних продуктів по магазинах. Бо внаслідок кампанії зброєння, великих додаткових витрат, а вслід за тим зменшення продукції речей щоденної потреби, ціни на ріжні продукти мають сильну тенденцію зростати. До зросту цін на продукти причинюється також зріст заробітних плат. Всі ці речі мають інфляційний характер і уряд рішив з тим боротись та силою не допустити до зросту цін, а бодай контролювати, щоб той зріст не відбувався дико і нагло. Згаданий комітет буде студіювати всякі підвишки цін і буде рішати, чи ті підвишки мають раціональне, обґрунтоване оправдання. Колиб підвишка цін не мала річевого оправдання згаданий комітет при помочи своїх широких урядових прав ту підвишку уневажнить, а виновника покарає.

ДОЗВОЛЕНО АМЕРИКАНСЬКИМ КОРАБЛЯМ ЇХАТИ ДО ПОРТІВ ЄГИПТУ

Після кількадневих вагань президент Рузвелт дав дозвіл американським кораблям їхати на Червоне море, а також через Суезький канал до Єгипту. Ці терени узнав президент настільки безпечними, що виняв їх з „театру війни". Але невтральнестевий закон всетаки ще забороняє довозити воєнні продукти воюючим краям. Тому довіз воєнних продуктів Британії, навіть в єгипетських портах, був би законом заборонений. Зате не є заборонене довозити воєнних продуктів невтральним краям. А Єгипет є власне невтральним краєм. Тому американським кораблям можна буде довозити до єгипетських портів всілякі воєнні продукти, включаючи зброю і амуніцію.

До цеї служби будуть вжиті сконфісковані недавно данські кораблі, а також, після всякої правдоподібности, італійські і німецькі кораблі, як тільки будуть направлені. Але на це президент мусить дістати ще дозвіл від конґресу.

ВІЙСЬКОВІ КОРАБЛІ ВОЗИТИМУТЬ ТОРГОВЕЛЬНІ ПРОДУКТИ

Департамент фльоти зарядив, щоб кораблі, належачі до воєнної фльоти, а які є побудовані для перевозу вояків і амуніції, занялись також перевозом з Далекого Сходу ріжних сирівців, зокрема ґуми. В той спосіб буде увільнено 150,000 тон кораблів і відослано їх на службу на інших лініях.

В АФРИЦІ ЗАНОСИТЬСЯ НА ПОВАЖНІШУ БИТВУ ДЕСЬ НЕДАЛЕКО ТОБРУК

Британці, здаючи собі добре справу з того, що означає італійсько-німецький наступ в Лібії, висилають з Каїро щораз більшу допомогу британським частинам, що стоять біля Тобрук. Саме там надіються британці спинити дальший наступ змеханізованих німецько-італійських сил. Іде про те, щоб охоронити Єгипет, а далі пристань Александрію і Суезький канал, бо можна припускати, що італійці й німці плянують кампанію, що має за остаточну ціль таки Суезький канал. Наразі німецько-італійські усіхи не є такі значні, бо підчас тої кампанії взято в полон усього до 2,000 британців, коли в тому самому часі й на тім самім просторі забрали були британці передше понад 20,000 полонених. А коли іде про полонення британських трьох ґенералів, то, як вияснюють воєнні кореспонденти, це сталося цілком припадково.

НІМЦІ ЗІТКНУЛИСЬ З БРИТІЙЦЯМИ

Вправді й югославська армія на полудне від Скоплйє здержала німецький наступ і забрала в полон німецького ґенерала та більшу скількість німецьких вояків, але рішальним буде те, чого докажуть британці й греки, що вкопались вздовж оборонної лінії, від Еґейського моря до Альбанії. З кінцем тижня ситуація була там така, що німцям вдалось на обох крилах продертись. Але це не має значіння, бо не іде тут про успіхи якоїсь більшої армії, але наскрізь льокальні. Націстівська преса заповідає, що армія Югославії вже розшарпана, та скоро не буде існувати як боєвоздатна. Також заповіда-ють, що Югославія скоро піддасться. Зате нічого не говорять німці про грецько-британську оборону. Мабуть самі припускають, що тут прийде до довгого й завзятого бою. Югославські й грецькі звідомлення вказують, що німці понесли на Балкані величезні втрати в людях, повзах і літаках.

ВІЙСЬКОВИЙ ПОРОМ. — Всі свиставки й корабельні труби в порті Ню Йорку загули, коли бувший великий лінійний корабель „Вашинґтон", нині перемінений на військовий транспортовий корабель, виїзджав з нюйорського порту з 3,000 жовнірів до Панами, Гаваїв і Филипинів.

Це був найбільший ладунок війська, який виїхав з американського порту колинебудь від першої світової війни.

В ТУРЕЧЧИНІ ПРОГОЛОШЕНО СТАН ОБЛОГИ

ЛОНДОН. — З Туреччини дійшли відомости, що в цілім краю проголошено стан облоги. Далі відбувається масова евакуація турецьких громадян з европейської Туреччини в глиб краю по азійськім боці. Вся евакуація відбувається на державний кошт. Головно забирають людей з полоси, що граничить з Болгарією і Грецією. При тому пороговорюється, що Туреччина не піде до війни, хіба що булаб нападена. Також кажеться, що нема причини для переполоху, не зважаючи на евакуацію, бо вона наступила тому, що „ніхто не може вгадати прийдешнього". В Туреччині думають, що втрата Сальоніки не матиме великої ваги, якщо британцям і грекам вдасться спинити дальший німецький наступ в глиб Греції.

НІМЦІ ПІДУТЬ НА ТУРЕЧЧИНУ.

ЖЕНЕВА. — З того, що доносять з Берліна до Швайцарії, виходить, що німецький уряд уже настає на Туреччину, щоб вона брала під увагу теперішній стан воєнної кампанії в Греції й Югославії та застановилась над зміною свого відношення до німецького „нового порядку". Далі кажеться, що як тільки німці розбилиб Югославію і Грецію, то вони цілком певно натиснуть на Туреччину, щоб дала їм дозвіл на перемарш військ до Мозуля, де є славні нафтові джерела, та Суезького каналу. На те, як доносять швайцарські кореспонденти, не треба буде на думку німців довго ждати, бо в Берліні панує загальне переконання, що Югославія на днях піддасться.

ЮГОСЛАВІЯ І СОВЄТИ.

—СОФІЯ. — Між Югославією і СССР ідуть якісь переговори. Кажуть, що югославський посол до Болгарії, Володимир Міляновіч, замовив літака, щоб відлетіти до Москви разом з трьома секретарями. Знову з Будапешту доносять, що через Мадярщину перелетіло до 30 югославських літаків, що відлетіли в сторону Совєтів.

БОРОТЬБА СЕРЕД ВЕЛИКИХ СНІГІВ.

БЕРН. — З Югославії доносять, що бої ведуться тепер на високих горах, що цілі в снігах. Ще й падає свіжий сніг. Докучає теж і студінь. Дороги позамерзали, тому комунікація дуже утруднена. Кореспондент, що є з югославською армією, каже, що населення Югославії поводиться гідно. Воно певне, що поміч Британії й Америки зараз надійде, коби тільки видержати. Разом з югославським урядом є американський посол і пять американських кореспондентів. Ґен. Сімовіч говорив до народу через радіо й заповів, що він певний остаточної перемоги, та що югославські вояки разом з греками і британцями таки здержать німецьку навалу.

ЯК Є З ХОРВАТІЄЮ?

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд повитав „незалежну Хорватію". На чолі цеї „незалежної" держави стоїть Анте Павеліч, відомий хорватський терорист. Премієром став другий революціонер — Сладко Кватернік. Той останній видав відозву до вояків-хорватів, що день у Сербії борються з німцями, щоб залишали боротьбу і вертали до Хорватії й складали присягу вірности хорватській державі і Анте Павелічови. В відозві сказано між іншим таке: „Павеліч, вожд хорватського народу, і Адольф Гітлер, рішили відбудувати стару хорватську державу". Та держава має обіймати Боснію, Герцоговину, Дальматію і Хорватію. Володимир Мачек, селянський хорватський провідник, мав візвати хорватів через радіо, щоб дали поперття новому урядови.

ІТАЛІЯ ВЖЕ „ПАРЦЕЛЮЄ" ЮГОСЛАВІЮ.

РИМ. — В Італії, де ще кілька днів тому панував дух розпуки, бо на всіх фронтах рвалося, панує тепер велике піднесення духа, а з ним зріс й підупалий італійський імперіялізм. Тому зачато говорити про прилучення поважної частини югославської території зо славним Косовим полем до Італії, бо на тій землі має жити до одного міліона альбанців. Навіть говориться про ціле дальматинське побережа, якого посідання завжди було мрією Італії. Фашистська преса повна нових погроз, звернених у сторону світових демократій чи „гнилої демократії" взагалі, Югославію називається тепер „штучним твором", що мусить зазнати судьби Чехословаччини. Це останнє є, очевидно, в звязку з повстанням хорватської держави.

ЦІКАВЕ, ЯКЩО ПРАВДИВЕ.

СТОКГОЛЬМ. — Британська пресова аґенція Райтера подає, що німецька влада в Ґенеральнім Ґубернаторстві дала 8. квітня приказ ре-евакуації тих німецьких родин, які недавно переселено на польські землі. Ті родини мають бути переселені на німецькі землі. Та ніхто не знає, що це має означати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

„ВІЛЬНА ХОРВАТІЯ"

Є ще одна нова держава в Европі: „незалежна Хорватія". Думаємо, що нема потреби навіть пояснити, чому беремо оту нову державу в знаки наведення, бож усі добре знаємо, що вона нею не є. Та в тих перемінах дивує нас одне: чому не боронили Хорватії ті сербські полки, що стояли в Загребі й інших містах? Хорватські полки, які відомо, держала Югославія у властивій Сербії, десь далеко на полудні, не маючи до них такого довіря, щоб можна було держати їх на тім клаптику землі, на якому вони родились і виростали. Згадуємо за те, бо вже те одно вказує на ті анормальні відносини, які існували між сербами, як пануючим елементом і хорватами та словінцями, як другорядними народами. Що такі відносини були ненормальні, видно теж і з того, що недавно подавала американська преса, згадуючи, що щойно тепер надано вищі ранґи в армії декому з хорватів. А цеж відома справа, що в давній австрійській армії хорвати були не тільки знаменитими вояками, але й давали Австрії велике число знаменитих офіцирів, включно до тих, що належали до ґенерального штабу.

На нашу думку, хорвати не дібються нічого доброго тим шляхом, на якому опинились, можливо проти своєї волі, а з конечности. Ніякої свободи і незалежности вони таким способом не осягнуть. Та як зле вони не поступилиб, то проте не можна забувати за ту брутальну владу давніх югославських урядів, що змагали до того, щоб не допускати хорватів і словінців до передових становищ, що гляділи на прилучених до Сербії хорватів і словінців як на „підбиті народи", а не як на рідних братів, якими вони були і є. Це велика траґедія в історії тих народів, що є рідними братами, що вони, як знайшлися на одним обійстю, не вміли дійти до згоди. Якщоб Хорватія була дістала те, що їй законно належалося, не булоб там місця на ріжні революційні чи терористичні організації, бо хорвати нарід спокійний і здисциплінований, що слухає своїх провідників. Тоді Хорватія булаб цілком певно ставила тепер опір Гітлерови. Братня боротьба сербів з хорватами була першою „пятою колюмною", що завдавала удар Югославії.

Подія з Хорватією вказує тільки на те, що не може бути добра там, де панує насильство. Гнет розриває навіть рідних братів. І якщо й в „новій Европі" буде мати насильство право громадянства, то та „нова Европа" розвалиться цілком певно ще скорше ніж завалилась повоєнна Европа. Пята колюмна заважила тепер в Хорватії. Це правда. Але хто створив ту пяту колюмну? Чи тільки Гітлер і Ґебельс? Чи може те, що в Югославії бракувало справжньої демократії? Чи може те, що бракувало в Югославії людей зо справжніми демократичними ідеалами, а зате була при праді довгий час диктаторська кліка, задивлена в стару реакційну Москву, а при кінці вже й в нову, червону. А та остання, як виявляється, навіть не має того почуття, щоб ратувати „брата-серба", як його ратувала колись царська Росія...

КРІЗА ЧУЖОМОВНОЇ ПРЕСИ

Коли американські ґазети, що вживають англійської мови, говорять про крізу преси, то американські ґазети, що вживають інших мов, можуть говорити про подвійну, якщо не про потрійну крізу; вони відчувають на собі всі ці удари переломової хвилі, які відчувають американські ґазети англійської мови, а крім цих ще й удари, спеціяльно вимірені проти них.

Щодо коштів видавництва, наприклад, то кожному відомо, що коли ціна паперу піде вгору, то вона збільшиться для кожної ґазети, чи вона вживає англійської, чи якоїсь іншої мови. Це саме відноситься до інших матеріялів, що їх уживає ґазета: чорнило, олово, олії, тощо.

І закони про години праці, на стільки вони відносяться до ґазет, відносяться однаково до ґазет англійської мови й до так званих чужомовних ґазет. І коли закон піднесе почтові оплати на ґазети, то певно не зробить він виїмку для цих чужомовних ґазет; скорше можна припустити виїмків на їх некористь.

Вже в справі цих матеріялів, потрібних до видавання ґазет, завела війна певні некористи для чужомовних ґазет, бо вона унеможливила доставу з Европи таких матеріялів, як чужомовних друкарських черенок, що були там продуковані, а не в Америці. Через цю трудність їх ціна підійшла вгору.

В інших зглядах положення чужомовної преси ще гірше.

Всі чужомовні ґазети покористувалися в значній мірі працею заграничних співробітників. Покористувалися нею часто передовсім тому, що ця праця, міряючи американськими мірилами, була дешева. Завдяки високій обміній вартості американського доляра в Европі, можна було там наняти співробітника для ґазети по справді низькій заплаті. Часто це був чистий і нічим незакритий визиск умового робітника. Деякі ґазети могли існувати лишень завдяки такій помочі з Европи.

Війна назагал перервала цю струю дописів і кореспонденцій з Европи. Правда, потерпіли й ґазети, писані англійською мовою, але не в такій мірі, як чужомовні, бо їх кореспонденти звичайно послугуються не почтою, але телеґрафом і телефоном. На таку службу можуть позволити собі лише деякі чужомовні ґазети.

До того для американської ґазети, писаної англійською мовою, втрата европейських кореспонденцій не є розмірно такою диймаючою, як подібна втрата є для чужомовної ґазети, бо інтерес читачів кожної чужомовної ґазети є в багато більшій мірі звязаний з Европою, принаймні з одним краєм в Европі, ніж інтереси пересічного читача американської ґазети англійською мовою. Утрата більшости кореспондентів в Европі відбивається на інтересі читачів до часопису. Не диво, що вони тепер частіше, ніж було давніше, заглядають до англійськомовної преси, де вони находять скоро вислані заморські звідомлення.

Через війну потерпіли звязки між людьми в Америці і людьми в Европі, а як відомо вся чужомовна преса була немов випливом цього заціклавлення нового американця краєм, з котрого він вийшов, його банування за домом, рідною, рідним народом, чи державою. Ріжнородна діяльність на користь краю, з котрого іміґрант вийшов, була одною з головних тем дописів, новинок, статтей, з одного боку, та оголошень, з другого. Правда, війна в деяких випадках видвигнула деякі нові потреби супроти Европи, але назагал вона відбилася на діяльности для Европи відємно, себто в більшости випадків подібну діяльність утруднила, якщо не унеможливила.

Звісно, людська енерґія, не може дармувати й, найшовши одну дорогу для самовиразу закриту, шукає негайно інших доріг. Знаючи це, можемо сподіватися, що з часом іміґранти повернуть свою енерґію в інші русла. Одначе такий зворот не може наступити негайно. На нього треба часу. Тимчасом чужомовна преса, що таку діяльність віддзеркалювала й нею в значній мірі жила, найшлась в важливому стані.

У той самий час, коли чужомовна преса переходить дещо гострішу крізу, ніж американська, з матеріялами й зо своїми старокраєвими співробітниками, вона переходить теж загально американську крізу з оголошеннями. Коли американські часописи тратять величезні гроші через повстання й розвій радія як нового засобу реклями („адвертайзменту"), чужомовна преса теж терпить великі втрати, і то хто знає, чи не більші, ніж американські ґазети, бо через більше поширення грамотности серед уживаючих англійської мови американців радіо не має такої популярности, яку воно має серед „чужомовних" іміґрантів, серед котрих є розмірно більше неграмотних, до яких не можна підходити з писаним оголошенням.

НАЦІОНАЛЬНА ДІЄТА

В нинішніх часах національне прохарчування чимраз більше висувається на перше місце серед інших завдань уряду. Уряд нині не лиш дбає про те, щоб нація мала подостатком хліба й інших харчевих продуктів, але дбає також про те, щоб харч мав у собі відповідні поживні складники і живини (вітаміни).

Бо нинішня цивілізація стає чимраз більше складною. В ній чоловік не може руководитись інстинктовим потягом, який підказує що треба, а чого не треба їсти. Людина живе в більшости по містах, серед мурів, відтята від природи. Не може піти ось так собі, до саду і зірвати, після вподоби яблоко, грушку, сливку, чи черешню. Не може піти до городу і вирвати огірка, цибулю, часнику, чи іншої городовини. Вона мусить іти до харчевої крамниці й здаватись на те, що там є. Відорваний від природного життя чоловік, тратить таким робом природний потяг, а руководиться смаком який часто запроваджує його на бездоріжжя.

В останнім десятиліттю широкий загал починає звертати в Америці щораз пильнішу увагу на те, що споживає. Люди починають підходити до справи відживлювання раціонально, розумово. Починають добре застановлятися над тим, що шкодить, а що ні, що потрібне чоловікови, а чого треба уникати.

Одначе, застановляючись над тими справами розумово, вони ще більше затрачають свій природний, інстинктовий потяг. Ось так, не набувши дійсного наукового раціонального знання в харчевих справах, вони попадають в дуже небезпечний переходовий стан, який заставляє їх експериментувати зо собою, доходити до дієти шляхом досвіду, практикованого на власнім тілі.

Крім того, ось таке споряджування харчів, яких тепер повно по американських крамницях, також не все відбувалось під кутом справжньої науки. Смак був рішальним чинником у споряджуванні тих харчів, бож смачний харч можна теж і найскорше продати. Тому американські пекарні, наприклад, дивились на хліб в першу чергу так, аби розсмакувати в ним широкий загал, а не так, щоб загал діставав через хліб якнайбільше справжньої поживи. У висліді випікувано в великій скількости біленький, гарний на вид, хліб, в якім велика скількість живин пропадала. Подібне діялось з ріжними пушковими стравами, напитками, чи з мороженим мясом і овочами. Серед тих обставин чоловік цілком розгублювався й тратив мірила, якими він міг би руководитись у приниманні щоденного корму.

Тепер взявся за цю проблему сам уряд. Він запряг до праці в тій ділянці найкращих вчених. Вони з одного боку повчають людей, які роди харчів і в яких відсотках треба їм споживати, а з другого боку повчають фабрики, пекарні й споживчі компанії, в який спосіб треба їм приготовляти даний корм, щоб не позбавляти його основних потрібних живин. Як перший вислід цеї роботи вже появились по пекарнях „скріплені" живинами хліби, що не коштують дорожче від звичайних хлібів.

Над цею темою радили недавно в Сейнт Луїс, Мо., вчені хеміки. Їх зібралось біля тисячі душ і з тої нагоди виголошено чимало промов і докладів. Цей зїзд вони влаштували за спонукою уряду. Приявні вчені щераз стверджували, що в нинішній змеханізований час небезпечно є залишати самих людей на ласку їхнього природного потягу, бо цей потяг внаслідок відорвання від природи є зіпсутий. Вони далі стверджували, що в нинішні часи національної загрози і зброєння, в якім нація повинна дбати не лиш про сталеві машини, але також про людські машини, треба дбати, щоб люди діставали подостатком ріжних живин. Тимбільше, що живини мають не лиш чисто фізичний вплив на людське тіло, але також моральний. Живина БІ, наприклад, навіть називається „нервна і моральна живина". Від неї залежить рівновага і витревалість духа. Рібофлявін, інша живина з цеї родини БІ, потрібна для росту, для загального здоровля; вона також занобігає сліпленню, а окрема недузі ока званій „кератітіс". Нікотиновий квас, третій член цеї БІ родини, потрібний для охорони перед пелягрою, а також потрібний для вдержання умового здоровля.

Крім того в харчах є, чи повинні бути, ріжні мінеральні складники, заліза, вапно, сіль, йодина і інші, які будують тіло, кости. Вкінці для здоровля потрібно опалових матеріялів, які видають теплові кальорії і порушують тіло. Харч може бути на зверх дуже гарно споряджений і дуже приємний для смаку, а проте може не мати потрібних живин, мінеральних складників, і опалу.

Живини вже нині можна купувати в штучних препаратах, в аптеках. Але вчені перестерігали, щоб з тими штучними живинами обережно поступати і все радитись лікарів. Бо коли в тілі якихось живин забагато, то це може спричинити такі самі небажані наслідки, коли їх є замало. Ми ще далі не знаємо багатьох причин ріжних хворіб, говорили вчені. Після всякої правдоподібности деякі з тих хворіб повстають в тілі власне внаслідок того, що в людини живини і мінерали не знаходяться у відповідній пропорції. Та найкраще є приймати живини не в штучних формах, лише в здоровім, звичайнім харчі.

Обчисляють, що в Злучених Державах є один міліон вантажних автомобілів, які перевозять 1,430,000,000 тонів вантажу річно, в чому є 134,400,000 тонів фармерських продуктів.

ПОСЕРЕДНИКИ. — У переговорах полагодження страйку автових робітників у Дірборні, переговорюють: Джеймс Дюї, федеральний посередник; І. Олівер, представник фабрикантів, і губернатор Мишиґену, Ваґонер.

У СІНҐАПОРІ

(За Йосифом Томасом).

(1)

Візьміть доволі довгий ріжок, роздушіть його на одному кінці й матимете вигляд Малайського півострова. Маленький кусничок, наче голівка, що відлетіла від сірника, може представляти острівець, на якому розложилася найважніша пристань східньої половини земської кулі — Сінґапор. Тому стокілька літ росла на цьому острові мочариста джунґля. Жили там докі слони, лямпарти та довжезні Питони (вужі). Тигри нападали малайських туземців, яких лише небагато поселилося на Малайськім півострові. Португальці старалися колись оснувати тут свої оселі, по них прийшли голяндці з такоюж цілю. Одначе всі верталися з нічим із тамошніх пралісів, усі виминали непривітний острівець на півдні півострова.

Щойно лорд Стемфорд Рефлес зацікавився тим багатим, забутим острівцем і купив його в 1819 році від султана малайської держави Йогори за невеликі гроші для Східноиндійського Товариства, щоби там створити основу англійської торговлі з Китаєм.

За влади англійців із колишньої джунґлі стався врожайний сад, у якому росте багато родів пожиточних пальм і де ґумові плянтації перетинають рижові поля й оселі туземців. Трапляється щоправда ще й тепер, одначе рідко, що тигр із протилежного малайського берега перепливе морську вузину та зявиться в городах. Тепер має острівець 750,000 населення, з чого яких 500,000 китайців.

На південнім розі острівця, напроти побережжя Суматри, лежить місто Сінґапор. Води Індійського океану й Китайського моря зливаються в цьому місці, а рівник тягнеться лише один степень нижче. Ще сто літ тому морські хвилі вдаряли тут об береги порослі пальмами, на водах гойдалися рибальські пироги (човна туземців), а наґі люди темної барви сиділи довкола ватри, якої дим знімався до неба все блакитного.

Сьогодні розложилося на цьому місці місто з 350 тисяч горожан. Місто поділене широкими вулицями на блоки, що пригадують дитячі будівельні кльоцки. Є тут будинок банку вибудований з мармору, привезеного здалека, є гарна ґубернаторова палата, судові й урядові будинки й церкви ріжних віроісповідань — усе в повному контрасті з прикрашеними святинями малайців, індійців і опієвими курильнями китайців.

Сінґапор не є гарне, одначе імпонує своєю силою та багацтвом. До нової части міста англійці принесли частинку своєї батьківщини: напроти кількох готелів стоїть протестантська церква, а перед нею тягнеться на пів милі довгий травник із ґрищем для тенісу та крікету. По боках є павільони спортових клюбів. Травистий майдан сягає аж до пристані, у якій все стоїть кількасот кораблів, а від моря повіває свіжий вітерець. Посеред есплянади стоїть памятник Стемфорда Рефлеса, недалеко його є Памятний Дівець королеви Вікторії. Є тут також памятник полеглих у війні в 1914 - 1918 рр. із малайським, китайським і сінґальським написом. Дещо далі знімається низький горбок, одинокий на цьому рівному острові. На цьому горбі є морська ліхтарня, метеорологічна обсерваторія і твердиня. Та в місті майже ніколи не стрінете вояків.

Сінґапор своїм підсонням належить до найдушніших місць у тропікальних околицях. Нема тут ріжниць пір року, сонце всенький рік сходить в шестій годині рано, а заходить в шестій годині вечором. У душному підсонні приносить відсвіження лише прудкий, короткий зливний дощ, що звичайно зривається пополудні. „Вотерфронт" із тією травистою есплянадою є вечором метою всіх, що в Сінґапорі хочуть дихнути свіжим повітрям. Чужинцям, що наслідком звання мусять жити в Сінґапорі, нема що завидувати, хоч мають високі платні та що кожних три роки дістають піврічну відпустку, щоби могли поїхати до батьківщини побути в холоднішім підсонні.

Памятники, клюби, сади й вулиці пригадують своїми англійськими назвами туземцям, хто тут паном. Також два мости, що ведуть через ріку та лучать обі части міста, мають назви англійських ґенералів Кевенеджа й Андерсона. За мостами входимо до торговельної части міста а далі до дільниці туземців чи рядше азійських еміґрантів, де живуть малайці, індійці, тамілі, сінґалійці, араби й головно китайці.

Ця мішанина людей ріжного походження, одначе темної барви, робить на нового прихожого вражіння, начеб усі викупалися в чоколяді, декотрі в сильнішій, інші в слабшій. Сінґапор це великий „мелтінґ пот", у якому плавають кусники білого, жовтого та брунатного мяса, одначе ще не вдалося зварити їх разом. Коло дві третини горожан це, як сказано, китайці й вони надають визначну прикмету місту своїм життя, своєю ношею.

На селах в околиці Сінґапору китайці працюють на фармах, у місті вони торговельники, головнож фінансісти. Колиб були однодушні, малиб творити могутню противаґу англійцям. Одначе китайці в Сінґапорі поділені на ріжні секти й релігійні громади й ржняться діялектами, хоч усі походять із одної країни. Між тими сектами не вгаває вічна боротьба й нерідко поліція находить рано китайця задушеного або вбитого ножем. Ран від куль нема, бо бо спричинили би гук.

(Кінець буде).

ГЕЙЛІ СЕЛАСІ ГОТОВИТЬСЯ ОБНЯТИ ВЛАДУ.

Етіопський король, Гейлі Селасі, сидить покищо десь в лісах над Нільом, але його висланці вже готують йому величавий поворот до Аддіс Абаби, столиці Етіопії, що наступить в короткому часі. Наразі британці разом з етіопськими повстанцями очищують Етіопію від розпорошених італійських частин.

ВИДНО, ЩО СИМАТИЗУЮТЬ З ҐЕН. ГОЛЕМ

ВІШІ. — Французька влада видала розпорядок, яким гостро заборонила опускати край тим, що є у військовому віці, між 17 і 40 роком. Виходить, що багато французів іде до армії ген. де Голя, щоб далі боротись по стороні Великої Британії. В зарядженню кажеться, що так поступають, „падають жертвою пропаганди, яка наносить багато шкоди державі".

ДАЄС ПРО ДІЯННЯ КОМУНІСТІВ У СТРАЙКАХ

Конґресмен Даєс, голова комітету неамериканських активностей, заявив, що незадовго вибухне страйк в алюмінієвім промислі. „Цей промисл є дуже важний для кампанії національного зброєння. Тому саме комуністи звернули на нього увагу. Вони вже почали вештатись то сюди, то туди, аби до цього страйку довести. Алюмінієвий промисл свій осередок має в Клівленді, О.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГРУДКА ЗЕМЛІ НА МОГИЛУ СЕСТРИ СЕВЕРИНИ.

Прийшла до нас сумна вістка. Не стало Сестри Северини. Покійна знана богатьом з нас зі свойого приїзду до Америки, себто з тих мистецьких вистав, які тут при Її допомозі влаштовувано, а далі з Її дописів до „Свободи". Мені особисто Покійна відома, і то добре, як мати префекта Жіночого Інституту у Львові при ул. Потоцького 95. Коли в р. 1916, по відході московських військ з Галичини, отворено всі школи, інститути та інтернати для молоді, Сестра Северина була одна з перших, що стала до праці над вихованням нашої жіночої молоді в інституті С. С. Василіянок при ул. Потоцького у Львові. Не легка була це праця, коли уявимо собі, що треба було мати до діла з около сто дівчатами, в віці від 8 до 18 а то й 20 років. Праця була складна ще й тому, що було це сейчас по російській інвазії коли то ті дівчата перебули війну, яка часто лишила сліди на їх молодій вдачі чи радше на їх життю. Сестра Северина стала на чолі Інституту, чи, як у нас звикли говорити, стала префектою. Сестра, що була префектою, мала звичайно назву „Мати". Її обовязком було займатись виключно вихованням дівчат. І так мати префекта була з дівчатами в часі молитви, снідання, обіду, вечері, як і в часі, коли учениці приготовлялись до лекцій. Крім того дозволи іти до міста на закупна, чи навіть на прохід, залежали виключно від матери префекти. Мати Северина була одною з виняткових префект. Вона дуже любила молодь, віддавалася вся тій молоді, а її бистре око вміло заглянути в кожний закуток душі її вихованок. Як особа освічена і дуже інтелігентна з урождення, Сестра Северина поставила Інститут С.С. Василіянок у Львові на дуже високім уровени. Завдячити це можна її всесторонному знанню життя і характерів людей та освіті.

Зпід вмілої руки Сестри Северини вийшло багато талановитих дівчат з сильними життевими засадами, як наприклад, пані І. Павликовська, з дому, Макух, дочка відомого громадського діяча, радикала д-ра Івана Макуха. Отся вихованка стала одною з найактивніших жінок в Галичині. Дочка поетки Уляни Кравченко (правдиве імя; Улія Німентовська) була теж одною з вихованок Сестри Северини. Я певна, що багато дівчат, бувших вихованок Сестри Северини, стали добрими громадянськими діячками, а тільки повиходили заміж, то тяжко мені їх розпізнати.

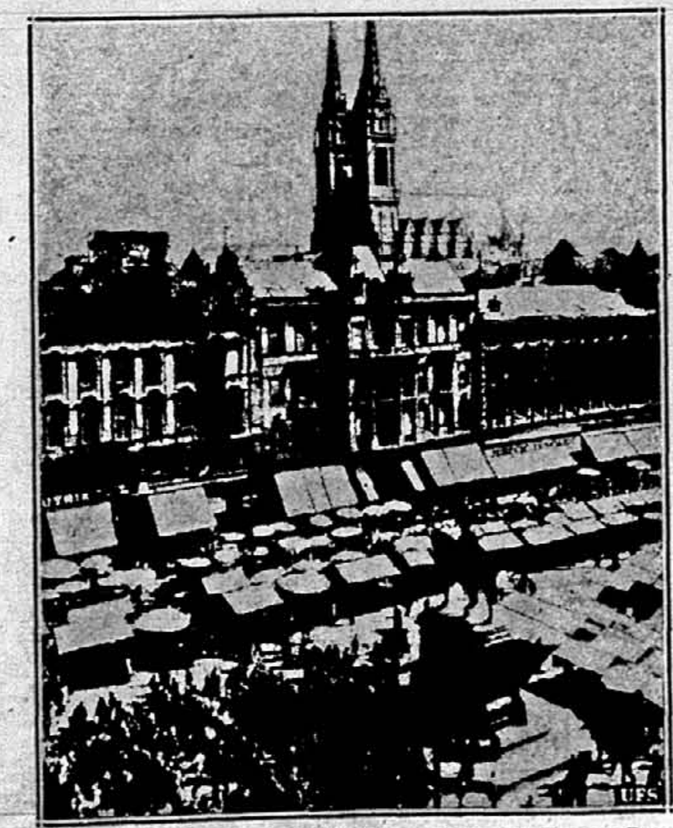
Пригадую собі, коли перенесено сестру Северину на короткий час до іншого манастиря, при ул. Зиблікевича ч. 30, то в нашім інституті чогось забракло, можливо душі цілого інституту. Ми, її вихованки, дуже її любили і цінили високо. Хоч з другого боку і боялись її, бо знали, що жадний наш нетактовний вчинок не уйде ока мати префекти. Бувало, по обіді, мати префекта кличе нас усіх до рефектора (їдальні) на „буру". Це були гострі завваги, на які ми, учениці, часто й заслугували. Тоді ми ішли до їдальні, й сідали. А мати префекта зачинала „буру". З початку по тихоньки, а опісля голосніше, а на кінець так гримала, що аж в ухах лящіло. Коли виходили з такої „бурі", то нам здавалось, що перейшли чистилище.

Нині можу сміло сказати, що Сестра Северина була одною з найкращих і найбільше поступових та освічених Сестер Василіянок. А ті всі, що мали нагоду з нею тут стрічатись, певно згідні зо мною. В її умі та в її поетичній душі знайшлось місце на кожну галузь нашої громадянської праці. Вона інтересувалась постійно вихованням молоді, мистецтвом, наукою, поезією. Одним словом усім, чим живе освічена людина. Тому вістку, яка дійшла до нас з рідних земель, про смерть тої заслуженої монахині, багато з нас приняло з правдивим жалем і смутком. Ще більше жаль огортає нас, коли погадаєм, серед яких обставин ця Сестра померла. Бож Вона так дуже бажала українському народови кращої долі. Коли я прощалась з нею при відїзді з Америки, в 1934 році, то Вона побажала мені, щоб ми стрінулись наступного разу у вільнім Львові. Коли спитала я, як ще довго на це ждати, то Сестра Северина відповіла: майте віру і працюйте, а тоді цей час прийде певно.

Пишучи цих кілька стрічок в память тої великої жінки-мученниці, бажаю Їй, щоб земля, яку Вона так горячо любила, була для Неї легкою, та щоб нарід, для якого Вона працювала з повним відданням, хоч частинно оцінив Її працю і ціле Її тихе та трудяще життя.

Вічна Їй память!

Марія Демидчук,
бувша учениця Сестри Северини.

ЦІЛЬ НІМЕЦЬКОЇ ОФЕНЗИВИ.— Сцена на Площі Єлячіча в Загребі, другому з ряду щодо величини місті Югославії. Воно положене на рівнині. На світлині статуя хорватського генерала Єлячіча.

Конвенційні Проекти

[10]

Відділ 200, У. Н. Союзу в Озон Парк, Н. Й., ухвалив на звичайних зборах, що відбулися дня 8. березня 1941. року нижче подані проекти:

1.) Члени нашого відділу є вдоволені, що У. Н. Союз веде добре і чесну господарку і високо держить свій прапор, під яким обєднується наш нарід в Америці. Напрям нашого органу відповідає дійсним почуванням свідомої й патріотичної частини нашої іміграції. Тому він повинен далі таким остати і обєднувати наше громадянство для якнайбільшої підтримки рідного краю у його змаганнях до волі й державної незалежности.

2) Конвенція повинна взяти під розвагу працю старих піонірів, що розбудували нашу організацію і обороняли її перед ріжними ворогами, що її розбивали, та призначити таким членам якісь полекші.

3) Зокрема члени, що перейшли зо старого до нового роду обезпечення, а належать уже до У. Н. Союзу 35 літ або більше, повинні дістати полекші.

4) Конвенція повинна застановитися над Молодечим Департаментом, а властиво над клясою II. Коли дитина з тої кляси переходить до старших членів, то вона повинна діставати кредит, два рази більший, як дістають діти при переході з кляси I.

5) Бажаємо злуки всіх наших запомогових організацій в одну, під назвою: У. Н. Союз. Тоді буде в нас сила і одна велика народня інституція, якої нам усім тут в Америці потрібно.

6) Сиротинець є потрібний, але є ще важніші справи. Крім того, на будову Сиротинця нема відповідних фондів. Тому конвенція повинна остаточно вирішити, на яку ціль повинні бути вжиті ці гроші, що були зібрані на Сиротинець.

7) Пропонуємо, щоб У. Н. Союз обезпечував касієра, що збирає гроші на зборах відділу.

8) У. Н. Союз повинен дати для своїх членів що року стінний календар даром, так як американські організації дають.

9) Як можливо, то У. Н. Союз повинен подбати, щоб мати свою програму на радіо. У Ню Йорку є досить українських музичних сил, які моглиб дати відповідну програму. Така програма булаб добрим оголошенням для Союзу.

10) Конвенція повинна подбати, щоб до Головного Уряду У. Н. Союзу вибрати вже тепер якнайбільше урядників з молодого тут родженого покоління.

11) Скасувати дієти головним урядникам, що побирають місячну платню, а платити при поїздках лише залізничий білет в обі сторони.

12) Конвенція повинна подбати, щоб відділові урядники були платені з головної каси У. Н. Союзу. Секретар відділу повинен діставати два й пів процентів, так як тепер дістає, а предсідник і касієр повинні діставати по одному процентові.

13) Коли можливо, завести подвійне обезпечення, так зване „Добел Індемніти".

14) Річний Звіт У. Н. Союзу з 1940. року показує, що наша організація є сильна, бо оцінка грамот виносить 154%, себто 54% більше як закон вимагає. Маючи на увазі таку високу надвишку резерви, конвенція повинна ухвалити, щоб члени діставали вищу дивиденду.

15) Не допустити за всяку ціну на конвенції до того, щоб повторилися сумні історії тих давних конвенцій, коли то вживано конвенцію до розбивання Союзової сили. Памятайте но це, Шановні Делегати, бо цього вимагає від нас добро нашої організації й добро української справи.

16) Чотиро-літній речинець для відбування конвенцій є найбільше побажаним. Збільшувати цей речинець булоб шкідливим, бо нам треба вести частіше контролю і запроваджувати реформи, щоб організація йшла з духом часу.

Бажаємо делегатам якнайліпшого успіху, щоб вони радили щиро й розумно, залишаючи всякі особисті порахунки на боці.

Петро Господарець, предс.; **Володимир Цісик,** секретар; **Олекса Коцопій,** касієр; **Василь Воргуль,** делегат.

НОВА ВІЙНА НАЦІСТІВ.— Гебельс, міністер пропаганди, сповіщає на радіо, що Німеччина виповіла війну Югославії. Зараз по проголошенні цеї вістки з тої стації розіслано веселу танкову музику.

З НОВИХ ВИДАНЬ

„Сторінки із записної книжки" — написав ген. В. Сікевич. Накладом Української Стрілецької Громади. Друком Нового Шляху 1941. Саскатун, Канада, ст. 63. Ціна 50 центів.

Кожна нова книга, а особливо в ці страшні часи, коли українському народові брутально закриті уста й коли про нього ані один гуманіст (а їх тепер розплодилося аж забагато) слова не скаже, нова книга для нас в Канаді, в ЗДА і скрізь, де ще українець читає і має право читати українську пресу й книгу, є великою подією.

Такою подією є і „Сторінки" ген. В. Сікевича. Що уявляють собою ті „Сторінки?"

Хай кожний із нас уявить собі, як люблена й шанована особа сидить в колі своїх рідних, близьких і знайомих та й оповідає їм про минулі важні й цікаві змістом події. Оповідає так гарно, що всі слухають, що чути, як муха бренить, а як перестане оповідати, чути: „ще просимо, ще"...

Перечитуючи „Сторінки", часто зупиняєшся, вражений простотою і одночасно чіткою образовістю подання ситуацій, чи змалювань переживань.

Генерал В. Сікевич не тільки заслужений провідний боєць-вояк українського народу, він і небуденний мистець слова!

„Сторінки" це не тягле оповідання, а зложена із 7 частин збірка переживань і спостережень з часів першої Світової війни й революції: „От і тепер я підняв з підлоги карточку, що випала з моєї книжечки записної із часів світової війни. Тільки кинув оком, як перед моїми очами поплили образ за образом з дорогими і любими мені постатями моїх співробітників" — (див. „Січовий Стрілець" стр. 5).

Оповідаючи про революцію, автор не входить в подробиці, які декому із суспільства доводилося переживати, або читати в інших споминах. Він тільки дотепно, короткими й яскравими малюнками характеризує діячів і їхню роботу.

Автор любить природу, розуміє і ніжно-пестливо описує її красу: Колиж доводиться говорити про українську природу і святу землицю, автор поводиться з нею, як з найбільшими святощами.

Люблячи свою рідну землю, часто зупиняється коло моментів - споминів, які ту любов узагальнюють. Це гарно описав в „Подорож до Кремянця 1917" „Борисенко", де любов до землі, рідних звичаїв є любовю молодого селянина Борисенка. Цей селянин був забраний до війська і коли виїзджав із села — „повернувся лицем на майдан, де видно було хрест на бані нашої церкви, став на коліна й до самої землі голову схилив. Міцно-сердечно свою землю поцілував і в хусточку тройнечки її завязав, щоб ніколи без рідної землі не залишатися"...

Там же оповідається про зустріч із С. Петлюрою, якого характеризується кількома фразами краще, як не зроблено у спеціяльних студіях про нього.

В іншому місці точно характеризується В. Леніна (ст. 40), а ще далі вивели пропаганди матроса-большевика на свідомих вояків українців, що закінчується вибухом сміху: „Як ти матрос, то чого по землі ходиш? Он там під мостом вода, жаби, болото, лізь туди і поширюй серед жабів, раків свою революцію, може знайдеш там дурних"...

Закінчується „Сторінки" оповіданням „Під Барвінковим". Повне правди й реальних образків з минулого, те оповідання зрушує, викликає співчуття до невинних жертв і нестримний гнів до ворогів.

Подібні садистичні катування московськими большевиками українського населення відбувалися по всій Україні — в Полтаві, Одесі, Харкові...

Та не ввесь народ щей тепер розуміє, хто то є москаль, чи в сучасній формі „комуніст".

„Сторінки" — не повість, а тільки спомини. В споминах ніхто не сподіється бачити літературного твору, а тільки певний і бажано точний опис подій...

Проте ці „Сторінки"... рахуємо вартісним літературним здобутком. Частини „Сторінок" невеликі, але повні мистецької принади. В подрібний огляд їх не входжу (це можуть робити фахівці), хоч підкреслюю, що вони повні поетичних поміслів, сміливих уосіблень... „Коло самої дороги маленькі хлопчики й дівчата, не старші пяти років, пасуть гуси, з гусинятами, жовтими як канарки"... Або „Високо, високо в небі летить яструб і дивиться, де це так гарно співає в житті жайворонок, бо йому дуже хочеться його зісти"...

Цими короткими думками про „Сторінки" ген. В. Сікевича я поділився з тими читачами, які ще не читали цеї нової книги, а яку варто перечитати й радити другим, сподіючися, що Вп. п. генерал свої „Сторінки"... буде продовжувати далі.

Шкода тільки, що в книзі є декілька друкарських хиб-недоглядів, які одначе читанню не шкодять. („Новий Шлях").

Д-р П. Маценко.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Мистецька вистава.

В суботу, 5-го квітня ц. р., в „Карпатія Гол" Тов. „Дністер", від 361 У. Н. Союзу, виставило „Ясні Зорі", драму Бориса Грінченка. Хоч погода не дописала, (падав безнастанний дощ), публика заповнила салю майже в цілости.

Тому, що наше аматорсько-театральне мистецтво ще досі шкутильгає, варто сказати кільна слів на адресу сценічної драми та її режісера, п. Михайла Скоробогача. Бо хоч всі учасники, які брали участь в „Ясних Зорях", є аматори, то проте вистава, як цілість, випала добре й зробила на глядача культурне й миле враження.

П. М. Скоробогач вже нераз показав себе здібним у виставі наших драм. Сам він, скінчивши американську драматичну школу, без сумніву має талант та практику у підготовлюванні таких сценічних вистав. Тому то „Ясні Зорі" випали гарно, глядач не потребував денервуватися перетяганням чи пересаджуванням своїх роль деякими аматорами. Головні ролі Аміни, Панаса та Дмитра випали бездоганно. Панна Марія Ґенсівна в ролі Аміни, були цілком природною та з повним зрозумінням віддала свою ролю. Добре вивчена роля, чиста й з вмілою дикцією виголошувана українська мова, вкінці повне віддання свого таланту порученій ролі, оце прикмети, які належиться сказати на адресу Аміни. Це саме відноситься до п. П. Чорнюка, в ролі діда Панаса (знаний Хома з фільми „Маруся") та самого М. Скоробогача в ролі Дмитра. Роля Олени у виконанні пані О. Бражникової випала також дуже природньо, а її чиста мова та вивчена добре роля також належить до тих прикмет, на які повинні звернути увагу зарівно режісери та самі аматори.

Другорядні ролі як Фатими (пані Я. Ділова), баші (Я. Мірус), й ін., випали також добре, хоч ці, що мають менші ролі, повинні також добре їх вивчити. Слабше, як звичайно, випали гуртові сцени. Видно, що аматорам здається, що в гурті нераз все ввійде: наприклад, непотрібний вигук, додатний рух рукою і т. п. Та на ділі так не повинно бути. Гуртові сцени теж повинні бути добре вивчені, бо в противному разі вони контрастово відбивають від діяльогів чи монольогів драми.

Добре зробив М. Скоробогач, що підібрав також музику для деяких сцен. Сольо-танець панни Ольги Пасічник перед башою був добрим додатком, що в нічому не надщербив цілости. Пригравали на пяні відома піяністка пані Ольга Ляхович та скрипак п. Салик.

Загальне враження, яке осталася нам драма „Ясні Зорі", цілком позитивне. Навіть ці, що бачили згадану драму на львівській сцені чи в якомусь іншому професійному театрі на Західній Україні, не можуть сказати, що так не є. М. Скоробогач заслуговує на це скромне признання та на дальшу піддержку з боку тих, що хотілиб бачити наші національні драми чи песи на сцені у кращій формі. **-р-к.**

Ю. Тарнович.

ДУШОГУБКОЮ ПО СОМА

Писати сьогодні про те, що риби допомогли декому кінчати гімназійні науки, булоб радше смішно...

Але, як ви мали гроші й картку на хліб, цукор, солонину та продовж цілої ночі вистоялися перед пекарнею на те, щоб саме тоді, як була ваша черга вже перед пекарським віконцем, або різницькою лавкою, та цей чи інший продавець заявив вам, що хліба вже нема, солонина розділена, а цукру ні на лік... то що ви мали робити? Гроші їсти? Отже студентерія ловила рибу в Сяні, гандлювала рибою з жидами та відроблювала для професорів лекції. Так, як знали ми згори обчислити, котру задачу з „Кранца" буде кожного з нас питати професор математики, так само, а може ще краще знав кожний з нашої трійки, де та під яким каменем живе в Сяні велика й мала риба. Вісім років над Сяном — цеж неабиякий досвід, ще більший, як із науки природи. Багатші товариші мешкали в місці, а мене занесло поза місто; я жив у Семка Деркача, що самий нічого не робив, тільки рибу ловив у Сяновій ріці. Не дивниця отже, що я тільки чекав, щоб наука в ґімназії кінчилася, кидав ремінцем звязані книжки на полицю та давай нипати з Деркачем по воді.

Тоді теж було гаряче літо. Вночі була буря. Але рано Сянове плесо вигладилося білим качуром і тоді Семко скликав своїх риболовів та глибокими сітяними пружками загородив від берега до берега Сянове русло. Дві лодки волікли сітяну запору вгору ріки, глухо подзвонюючи підводними залізками на спідній основі сітей. Рибалки веслували доброго пів дня та тричі спинювали свої вантажні водяним багатством човни, щоб із сітей визбирати кожну рибу до окремих лозових кошелів. Мені очі на верх вилазили, я ще не бачив так багато ріжної риби. А до школи не пішов, сказав Семкові, що голова мене болить...

Одначе під білим берегом припинилася наша обильна ловля риб; якась головата потвора штобовхнула тараном у напняті сіти з таким ненадійним розмахом, що ми в човні попадали на коліна, так свавільно затанцювали наші човни.

— Бігом до лоз — залунав приказ Деркача, обізнаного добре з водяними примхами.

Рибалки з усіх сил наперли на весла, праворучний човен, півколесом обігнавши середину ріки, рвучко причалював впарі з першим човном до прибережних лоз. Хвацькі руки оберемками звивали сіти до берега, щоб уговкати німу водяну потвору, яка таким сміливим стрибуном увігналася в рибацькі сіти. Але цим разом не поталанило...

У лійок звинуті сіти сом відкинув легким крилом понад свою вусату голову та самий виринаючи цілою своєю довжиною під верхове руно води, пригладив двома кружками свого широкого хвоста схвильоване плесо ріки та пірнув малим мізинчиком у зеленій глибині Сянових кружіжок.

— А, щоб тебе пороло! зойкнули рибалки та миттю скочили в брід до води, руками ловити довжезного сома.

— Цитьте, хлопці. Він нам не втече. Добре, що показався. Уночі його зловими, приборкував загонисту молодь розважний Семко. — Тільки доброго гусака... не докінчив старий рибалка.

**

Золотими мережками вкрилося плесо Сянової води. Десь у лозах соловейко трелі виводив. Легким вітрильником знявся місячок над горою та розгублено сіяв золоті кружки на мягких стрибках і теплявих бурунчиках Сяну. Така тепла вода під ніч у Сяні, що верткі вюни раз-у-раз винурювали голівки з води та прохолоджували свої зявки у вечірньому холодку. Плоскі маруни вискакували в свавільному розгоні понад дзеркало води та зручно обернувшись на хвилях вітряного жужання, падали коміть головою в теплі перини Сянової постелі. А-де на бистрині, що малими жміньками переливає свої води поміж камінні заставки, широкопері яльці роєм залягли сиві пороги та красними плавцями таку чинили метушню, що всенька менша риба голівки свої внуряла в підводню зелень і нерухомо миготіла в тихому сні літньої ночі.

Вищеж камінних заставок, там човен гойдався й тільки час-до-часу пригладжував тихе водяне озеро своїми довгими пальчатами. Наче не було людей в човні... Декілька водяних кроків від човна бочілка плавала невеличкою цяткою, та ще дальше ґеґеґав, наче крізь сон, гусак. Семко Деркач вигідно розвернувся в човні, тричі вже перечислював усі зорі над лісом... Він бавився в чати. І легким рухом весла слідкував за заставленою приманою на велику рибу. Побратими, з руками під головою, ліниво розгублювали свої думки; кожний про себе... — Може таки поталанить...

І круглий місячок теж не дуже спішився здоганяти північну заставку неба; йому також цікаво, що той Семко задумав і яких шукає скарбів серед такої непроглядної Сяну глибини!...

— Гей! Хлопці, уже не бачу гусака. І бочілкою принизено рвонуло в глибінь... — не договорив Семко та вхопивши в свої дужі долоні весла, стрілою завернув човен на однім водянім колесі й погнався на здогін потапаючої, то знову виринаючої бочілки. — Бочка була за плавець, а гусак з гаком зубатим поміж крилами — за приману.

Човен негайно здогонив поплавок. Але одну дурничку Семко призабув: треба ще було привязати бочку до човна. А не тільки бочку з гусаком на припоні.

Невидима якась сила жбурнула бочкою по воді наче малим мячиком. На дві парі рук мчав човен вслід за білою стежкою сомової втечі. Сом, вусач, злакомився на гусака та пришпилив себе з бочкою.

— Не втечеш, ні, водяний лисе! — сердито грозив Семко. — Хочби до білого ранку... Таки тебе вговкаю, за мої сіти...

За церквою, що стояла в кріслі смерік, рибалки перебили стежку сомові та зпереду підїхали в його човном.

— До берега! — залунав Семків приказ, як дві пари рук держали вже кінець припону разом з бочкою при човні.

Причалити було не легко. Двічі падали на коліна молоді рибалки, що держали бочку в руках; так пручав собою у воді на Семкову придумку зловлений довгий сом. Білою піною заслинював водяний вусач голоті талярчики місяцевого ткання й широко вахлярем бовтав воду...

Груба це штука була. Ніколи ще Семко не зловив такої великої риби. Від голови до круглого хвістного плавця добре треба було тричі розставити свої ноги, щоб цього сома переміряти.

Не плакали вже гусині пастушка, що якась водяна богиня краде їм малі гуси...

НАЙМОГУТНІШИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ У СВІТІ. — У Брукліні, Ню Йорк, спущено оноді найбільший у світі воєнний корабель. Є це „Норт Каролайна", що призначений для американської воєнної фльоти. Він коштував 70 міліонів долярів й є першим кораблем, збудованим Америкою від 1923. року.

ХОЧ ВОРОГИ, АЛЕ ПЛАТЯТЬ СОБІ

ВАШИНҐТОН. — Німецький і англійський уряди, хоч воюють зо собою і розбивають свої фабрики і міста, проте чесно собі виплачують належитости за свої патенти. Ці заплати з огляду на війну вони мусять переводити в якімсь невтральнім краю, найбільше в Америці. Причиною цеї фінансової сумлінности є, що вони думають на будуче, коли закінчиться війна, далі обмінюватись патентами.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

До горячих посудин з алюмінія не вливається ніколи зимної води, такі посудини вигинаються наслідком зміни температури.

—o—

Гамерфест є найбільше на північ положене місто на світі.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

А. Бодак, Бруклин, Н. Й. — Бажаємо Вам, пані, якнайкращих дальших успіхів у Вашій мистецькій праці, себто в писанню чудових, дійсно мистецьких писанок, які ми оглядали.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

Дня 5. квітня 1941. року в North Branch, Mich., на фармах, помер по короткій недузі довголітній член Тов. У. Н. Союзу, відділу 292. в Дітройті, Міш.,

СТЕФАН ЛИСТВАК.

Родився 8. січня 1882. року в селі Ольшаницях, пов. Золочів, Зах. Україна. До Відділу і У. Н. Союзу вступив в маю 1914. року. Прожив 59 літ, з того був 27 літ в Союзі. Покійний був щирий і веселої вдачі, щиро давав на ріжні народні цілі і то завше так, щоб він був перший між жертводавцями.

Похорон відбувся 8. квітня з з дому жалоби до римо-кат. церкви в Норт Бренч, Міш., а відтак на місцевий цвинтар, при участи родини та численно зібраних околичних приятелів, та знайомих, як з Дітройту, Пітсбурга та Ню Йорку, та Товариства, до котрого належав.

Полишив прибиті горем жену Параскевію, три дочки й сина Михайла.

Земля прибраної Вітчини най буде Йому легкою у Вічну Память!

Петро Кізел, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270., відбудуться в вівторок, 15. квітня, в У. Н. Домі, в годині 8. вечером. Проситься всіх членів прибути на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Конвенція У. Н. Союзу зближається, отже треба і нам дещо над нею застановитись і деякі завваги і проекти свої подати. Рівнож проситься членів, котрі довгують, щоби прийшли і вирівняли той довг. — А. Мазур. рек. секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НАЇЗД НА СЕРБІЮ. Німецькі війська й машини залягли дороги, що ведуть з ріжних країв, що сусідують зо Сербією.

Ця світлина була переслана радіом з Сербії до Америки.

ТАРЗАН, ч. 277. Помилка Тома.

Вдома Том колись перебирав харчем. А тепер він ковтав шматки сирого мяса немов яка дика тварина.

Наївшись, він решту рішив принести молодим львинятам. Коли львинята якслід попоїли, вони почали задоволено мурчати.

Том бачив, що львинята знов стали нешкідливі. Тому він увільнив їх. Львинята до нього листились немов коти. Том був з цього дуже задоволений.

„Ці небезпечні нетри не виглядають такими страшними", думав собі в серці Том. Але скоро він переконався, що воно не зовсім так.